

Posudek k disertační práci pana Mgr. Petra Tomáška
na téma „Rozhodování statutárního orgánu
ve vnitřních záležitostech kapitálové společnosti“

(školitelka: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.)

Autor zpracovává zvolené téma na 175 normostranách, což splňuje požadavek minimálního rozsahu stanoveného pro disertační práci. K jazykové a formální podobě práce (včetně způsobu zpracování poznámek pod čarou) nemám výhrad. Naopak lze konstatovat, že práce je sepsána jazykem čtivým, sdělným při zachování odborné korektnosti.

Zvolené téma považuji v kontextu práva obchodních korporací za relativně obtížné. Rozhodování ve vnitřních záležitostech kapitálové společnosti patří mezi klíčové otázky správy obchodní korporace. Zákonná úprava přitom ponechává mnohé k judikatorní a doktrinální interpretaci. Ani na tomto poli přitom výklad nelze považovat za jednoznačný a komplexní.

Výrazným kladem práce je systematičnost zpracování tématu, když autor v logické souslednosti zkoumá jednotlivé aspekty zkoumaného tématu a například samostatným kapitolám vyčleňuje rozbor dílčích problematických sub-otázek.

Doktorand suverénně pracuje s judikaturou a názory doktríny. Neulpívá na jednotlivostech, ale vystihuje obecné judikatorní tendence. Dílčí závěry pak podrobuje dalšímu kritickému zkoumání. Je samozřejmě logické, že judikatura nemůže obecně rozpracovat institut obchodního vedení s ohledem na nutnost zaměřit se na rozhodnutí konkrétní kauzy, vyřešení dílčích relevantních otázek. Je pak úkolem doktríny, aby i s pomocí judikatorních závěrů modelovala koherentní nauku o obchodním vedení, resp. o rozhodování ve vnitřních záležitostech společnosti. Předkládaný text nepochybně aspiruje na to stát se zásadním příspěvkem v této oblasti. Oceňuji především kritickou práci se zdroji, kdy autor neváhá otevřeně a zároveň korektně polemizovat s dílčími závěry. Obecnou platnost jistě má jeho úvaha na s. 23 (druhý odstavec) – judikatorní závěr se nestává přesvědčivým díky počtu jeho

zopakování v navazujících rozhodnutí (tzv. konstantní judikatura), ale především díky argumentům, na nichž rozhodnutí stojí. Absence této argumentace pak interpretační účinky rozhodovací praxe výrazně podlamuje.

Ve srovnání s jinými disertačními pracemi autor o něco méně využívá komparace s jinými právními úpravami. To je do značné míry dáno svébytností českého řešení. Porovnání s německou a anglickou úpravou je o to komplikovanější, přesto jej doktorand řádně provedl. Z hlediska obecně komparativního je pak mimořádně zdařilou jeho úvodní pasáž k anglické úpravě obchodních společností.

Z dílčích poznámek k textu:

Doktorand na s. 21 správně identifikuje význam rozlišování vnitřních záležitostí, které nespadají do obchodního vedení, neboť zákaz udílení pokynů je formulován pouze ve vztahu k tomuto obchodnímu vedení. Nezaregistroval jsem názor doktoranda na možnost (míru možnosti) udělovat pokyny v této „doplňkové“ oblasti.

Souhlasím se závěrem (s. 24), že vedení účetnictví netvoří součást obchodního vedení, byť si lze představit (velmi) specifické situace, při nichž rozhodování o dalším postupu nabyde kvalit rozhodování o obchodním vedení.

Mírnější požadavek stran určení sídla společnosti (s. 26) nepřináší až rekonstrukce, jak uvádí autor, ale již dříve novela předchozího občanského zákoníku (zákon č. 501/2001 Sb., resp. č. 88/2003 Sb.).

Na s. 51 je obecně kritizován požadavek, aby ohledně samostatně převoditelné části závodu (podniku) bylo vedeno účetnictví. Tento požadavek však (pokud je mi známo) takto kategoricky formulován Nejvyšším soudem nebyl. Existence takového účetnictví má být podpůrným argumentem pro takový závěr, nikoliv podmínkou nutnou.

Domnívám se, že při zkoumání možnosti členů statutárního orgánu odchýlit se od pokynů valné hromady měl doktorand vyjít ze zákonné úpravy a zvažovat přiměřenou aplikaci úpravy příkazu dle občanského zákoníku. Na s. 135 se zamýšlí nad možností odchýlit se od pokynu a dovozuje relativní nemožnost („není zpravidla možné“ s výjimkou změny podmínek, za nichž byl pokyn ukládán, tj. vlastně cum clausula rebus sic stantibus). V této souvislosti je minimálně třeba vypořádat se s § 59 odst. 1 ZOK, který ukládá v neupravených otázkách přiměřeně aplikovat ustanovení o příkazu. Ust. § 2432 odst. 1 OZ podmiňuje toto odchýlení jako nutný nástroj ochrany zájmů příkazce („nezbytné v zájmu příkazce“) a kumulativní

nemožností obdržet včas souhlas s tímto postupem. Při zohlednění toho, že členové statutárního orgánu i při této činnosti (rozhodnutí o akutním odchýlení se od uloženého pokynu) jsou povinováni péčí řádného hospodáře, zahrnující mimo jiné i jejich loajalitu, bych takové řešení založené na zákonné úpravě považoval za optimální. Nebylo by ani od věci ve světle těch úvah zkoumat i možnost statutárního orgánu odchýlit se od předmětu podnikání vymezeného ve společenské smlouvě (Příslušný článek společenské smlouvy jako pokyn statutárnímu orgánu?) – viz úvahy autora v tomto směru na s. 60 a násl.

Předložená práce přináší ucelený doktrinální pohled na problematiku rozhodování o vnitřních otázkách obchodních společností a ve zkoumaných aspektech jednoznačně naplňuje požadavky kladené na disertační práce. **Práci proto rozhodně doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.**

Při ní by se doktorand mohl vyjádřit k těmto otázkám:

1/ Své závěry autor (implicitně) formuluje obvykle jako platné pro obě formy kapitálových společností. Nelze i s ohledem na smíšený charakter společnosti s ručením omezeným případně zvažovat odlišné (silnější) postavení společníků této společnosti oproti akcionářům?

2/ V jakém rozsahu lze úpravu a závěry ohledně rozhodování o obchodním vedení vztáhnout na rozhodování statutárního orgánu obchodní korporace, která nevyvíjí podnikatelskou činnost?

3/ Lze „koncernové“ právo řídicí osoby udílet pokyny statutárnímu orgánu řízené osoby delegovat na jiný subjekt (například delegace práva zahraničního „konečného vlastníka“ na představenstvo nejvýznamnějšího českého člena daného nadnárodního koncernu)? A bylo by možné toto právo delegovat na dozorčí radu řízené osoby? *Jsem si vědom, že koncernové aspekty nebyly předmětem zájmu autora a jeho závěry v tomto směru mohou mít jen dílčí platnost, resp. odvíjet se z načerpaných znalostí v rámci řešeného tématu.*

4/ Závěrem možno položit kacířskou otázku, zda není užití pojmu „obchodní vedení“ v zákonné úpravě kontraproduktivní? Nebyly by mnohé dílčí závěry dovoditelné i na obecném půdorysu obchodní korporace, role jejího statutárního orgánu a povinnosti péče řádného hospodáře jeho členů? Nevyvolává zvýšená pozornost daná explicitní (ale kusou) úpravou ve výsledku více výkladových nejasností? Shodné situace reglementuje anglické právo, aniž by se zdálo, že absence legálního pojmu odpovídajícího našemu „obchodnímu vedení“ by jejich řešení činila obtížnějšími či nedostatečnými v komparaci s českým právem.

V Praze dne 11. 9. 2018

Doc. JUDr. Daniel Patěk, Ph. D.
oponent disertační práce